

de machtsimplicaties van interpersonele aanraking (*)

johan meire

In de studie van de non-verbale communicatie worden macht, dominantie en status doorgaans geassocieerd met de organisatie van de ruimte en het gebruik van de interpersonele afstand. Een meer zichtbare en controlerende positie connoteert meer macht of een hogere status: in vele culturen staat of zit de bovengeschiede - de koning op zijn troon, of de zakenman op de bovenste verdieping van het flatgebouw - letterlijk hoger dan zijn ondergeschikten. Om iemand te imponeren, d.w.z. om hem van onze macht te overtuigen, maken we ons groter en verkleinen we de interpersonele afstand. In dit artikel proberen we aan te tonen dat ook aanraking een dergelijke controlerende functie kan vervullen.¹

Nu associëren we aanrakingen spontaan veeleer met affectie, intimiteit en seksualiteit, en het is duidelijk dat aanraking inderdaad vooral in deze context wordt gebruikt. De eerste studies rond aanrakingsgedrag hebben dan ook vooral deze 'positieve' kant van aanraking onderzocht: mensen voelen zich, ook letterlijk, aangetrokken tot sociale objecten die ze positief evalueren; dit heeft Mehrabian (1971:1) het *immediacy-principle* genoemd. Aanraking kan een duidelijke uiting van nabijheid zijn. De talloze vormen van aanraking (grotendeels afhankelijk van de manier waarop we aanraken, en van de plaats ervan) blijken heel wat onderscheiden vormen van affectie goed te kunnen communiceren. Aanraking kan zelfs de nabijheid in een relatie beïnvloeden. Een gepaste aanraking zorgt ervoor dat we de aangeraakte makkelijker kunnen overtuigen, en dat die ander ons, en onze omgeving, positiever gaat evalueren.

De meer recente studies over aanrakingsgedrag hebben zich opvallend meer beziggehouden met de connotatie van de 'verticale' dimensie van interpersonele relaties: macht, dominantie en status.

THEORETISCH KADER: HENLEY'S 'BODY POLITICS'

De meeste studies over de machtsimplicaties van aanraking verwijzen naar het belangrijke onderzoek van Nancy Henley (1973 en 1986) hieromtrent.

Vooral haar boek *Body Politics* (1986, oorspronkelijk uitgegeven in 1977) is hierbij van belang.²

Henley probeert aan te tonen dat heel wat verschillen in het non-verbale gedrag, die gewoonlijk aan sekse, leeftijd, etniciteit of sociale klasse worden gerelateerd, eigenlijk terug te brengen zijn tot verschillen in macht. Dat vrouwen zich anders gedragen dan mannen, of zwarten anders dan blanken, wijt Henley dus aan de machtsverschillen die tussen deze groepen bestaan. De maatschappelijke macht is inderdaad ongelijk verdeeld: mannen hebben meer leidende posities dan vrouwen, blanken meer dan andere etnische groepen, ouderen meer dan jongeren, ... Deze zgn. macropolitieke structuur wordt nu, aldus Henley, ondersteund door een micropolitieke structuur, een gelijkaardige ordening op alledaags niveau. De micropolitieke structuur wordt gevormd door non-verbale gedragingen die macht uitdrukken: aanraking, een kleine interpersonele afstand, een ontspannen lichaamshouding, voortdurend oogcontact of een volledige afwezigheid van oogcontact, ... Non-verbale communicatie helpt de machtige dus om machtig te blijven.

Henley past haar theorie vooral toe op de man-vrouw relatie,³ waarin de gedragingen opvallend gelijkaardig zijn aan het gedrag in de (asymmetrische) relatie tussen boven- en ondergeschikten. Volgens Henley behoudt de man dus zijn bovengeschikte positie op macropolitiek niveau door (onder andere) bepaalde non-verbale gedragingen te stellen tegenover vrouwen, op micropolitiek, alledaags niveau. Sekseverschillen, die dus in wezen machtsverschillen zijn, worden aangeleerd, en zijn dan ook te veranderen. Henley schrijft duidelijk vanuit een feministische bekommernis.

Nu heeft Henley's theorie twee algemene implicaties. Enerzijds moet de machtige de minder machtige meer aanraken dan omgekeerd; hij moet m.a.w. een privilege hebben om veel aan te raken (cf. de isomorfie van macro- en micropolitieke structuur). Maar zijn aanrakingen moeten er anderzijds ook voor zorgen dat ze zijn macht tonen, en misschien zelfs vergroten.

Op deze twee implicaties gaan we dadelijk verder in, maar eerst wensen we erop te wijzen dat in het onderzoek doorgaans eerder status dan macht wordt bestudeerd. Macht is de mogelijkheid om sociale invloed uit te oefenen, en dus om de interactie met de ander te controleren (Ellyson en Dovidio, 1985: 7). Status echter is alleen de sociale positie die door de leden van de groep wordt toegekend; status is de verschijningsvorm van een al dan niet werkelijk bestaande macht. Vandaar dat status makkelijker te bestuderen is dan macht. In de praktijk gaan macht en status meestal samen, en dat is ook de verwachting van de interactanten, maar in principe kunnen ze los van elkaar bestaan.

DE INVLOED VAN STATUS OP HET AANRAKINGSPATROON

De theorie van Henley impliceert dus allereerst dat de machtige het voorrecht heeft om de minder machtige aan te raken, en van dit voorrecht ook werkelijk gebruik maakt. In de interpersonele relatie geniet de machtige doorgaans heel wat privileges: alleen hij mag bijvoorbeeld de verbale en non-verbale intimiteit verhogen of verlagen. Het bestaan van een dergelijk voorrecht i.v.m. aanraking was al eerder aangetoond door Goffman (1967: 74): in een ziekenhuis mogen de artsen de anderen aanraken, terwijl die anderen zeker geen aanraking met de anderen initieerden. We zien hier dus een asymmetrische relatie: artsen en anderen (verplegers e.d.) behandelen elkaar verschillend, ze volgen andere regels en hebben andere verwachtingen over elkaar. Volgens Henley (1973:93) is hier niet alleen de relatie, maar ook het communicatieve gedrag asymmetrisch: de machtige stelt vooral niet-wederkerige (niet-beantwoorde) aanrakingen.

Is het nu ook werkelijk zo dat mensen met een hogere status (mannen bijvoorbeeld) eerder mensen met een lagere status (zoals vrouwen) aanraken dan omgekeerd? Maken ze dus ook echt gebruik van hun voorrecht om aanraking te initiëren?

In het (relatief uitgebreide) onderzoek dat *sekse als statusindicator* gebruikt, valt op dat de resultaten, althans op het eerste gezicht, erg inconsistent zijn. Allereerst is het van belang om te zien dat sekse het non-verbaal gedrag op twee onderscheiden niveaus kan beïnvloeden. Vrouwen gedragen zich anders dan mannen, omdat ze anders zijn opgevoed, en zo lid worden gemaakt van de sociale categorie 'vrouw'. Elke sociale categorie heeft eigen communicatieve kenmerken; wat sekse betreft spreekt men wel eens van *genderlects*. Zo staan vrouwen doorgaans positiever tegenover aanraking dan mannen, en raken ze elkaar heel wat meer aan dan mannen elkaar aanraken. In dit artikel (en in de studies van Henley) wordt sekse echter niet als sociale categorie op zich bestudeerd, maar wel in de context van de interpersonele relatie. Bepaalde gedragingen komen niet voort uit het lidmaatschap van een bepaalde sociale categorie, maar uit het karakter van de relatie waarin de aanraking gebeurt: een vrouw zal bijvoorbeeld weinig aanrakingen naar een man initiëren, niet omdat ze vrouw is, maar omdat ze in de relatie tegenover een man staat.

Nu lijken heel wat studies rond aanraking in de man-vrouw relatie tegenstrijdige resultaten op te leveren. Zo bevestigen de studie van Henley (1973) en de uitgebreide observaties van Major et al. (1990) de hypothese van Henley: mannen raakten vrouwen significant meer aan dan vrouwen mannen aan-

raakten. Maar heel wat andere studies vonden het verwachte effect niet, of observeerden zelfs een omgekeerde tendens.

Major et al. (1990) geven een o.i. uitstekende verklaring voor deze tegenstrijdige resultaten i.v.m. sekse, status en aanraking. De hypothese van Henley zou volgens deze auteurs alleen overeind blijven, als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- *de aanraking is intentioneel*: een aanraking die een zekere macht wil uitoefenen, moet eigenlijk intentioneel (d.i. bedoeld) zijn, en niet louter toevallig gebeuren.
- *de interactanten zijn volwassenen*: in zoverre de machtsimplicaties van aanraking worden aangeleerd, kan worden verwacht dat volwassenen aanraking meer in deze zin zullen gebruiken dan kinderen. Bij kinderen zien we inderdaad geen sekse-asymmetrie in het aanrakingspatroon.
- *de intimiteit van de relatie tussen de interactanten is eerder beperkt*: in eerder intieme relaties wordt aanraking overwegend gebruikt om nabijheid te communiceren. De meeste soorten aanraking slagen er vrij goed in om vriendschap, speelsheid, liefde, seksueel verlangen, ... uit te drukken, en zoals eerder gezegd, wordt aanraking ook werkelijk meestal gebruikt in een dergelijke context, tussen goede bekenden dus. Aanraking tussen vreemden is, althans in onze cultuur, eerder zeldzaam, blijft veel onpersoonlijk, en zal niet snel een affectieve boodschap connoteren. In onze relaties met vreemden (*anonymous relations*, cf. Goffman, 1972: 189) moeten we ons gedrag immers baseren op onze eerste onvolledige indrukken: makkelijk waarneembare (en moeilijk manipuleerbare) indicatoren als leeftijd, sekse, huidskleur of kledij. Van een vreemde wordt aanraking doorgaans niet verwacht; een aanraking die toch wordt gesteld, zullen we dan uitleggen op basis van die indicatoren, die ook allemaal statusindicatoren zijn. Aanrakingen van vreemden worden dus makkelijk in termen van macht of dominantie begrepen.
- *de setting van de interactie is eerder publiek en onpersoonlijk*: in winkelcentra, zakenwijken of universiteitscampussen werd de hypothese van Henley wel bevestigd, maar waar emoties of recreatie centraal staan, gaat ze niet meer op. In luchthavens bijvoorbeeld wordt aanraking vooral tijdens het groeten of het afscheid gebruikt, en op zo'n moment zijn affectieve emoties - ook tussen minder goede bekenden - belangrijker dan eventuele statusverschillen.

ONDANKS haar beperkte veralgemeenbaarheid is de hypothese van Henley in ieder geval waardevol: zowat alle observaties die aan de genoemde voorwaarden voldoen, steunen de ideeën van Henley.

Over *andere statusindicatoren* dan sekse is weinig onderzoek gebeurd. Het eerder vermelde onderzoek van Goffman (1967) in een specifieke ziekenhuisomgeving is één van de weinige uitzonderingen. In de meeste studies wordt steun verleend aan de hypothese van Henley, maar vaak is het aantal observaties te beperkt om een statistisch aanvaardbare analyse toe te laten voor bijvoorbeeld socio-economische status of de etnische groep van de interactanten. Dit is jammer, omdat sekse tenslotte een bediscussieerbare statusindicator is.

Veelgebruikte algemene statusindicatoren als sekse, leeftijd of socio-economische status zijn bovendien altijd contextgevoelig: de plaats waar de interactie gebeurt, en vooral de bedoeling van de interactie, bepalen het gedrag en de betekenisgeving in sterke mate mee. Een observationeel onderzoek van Goldstein en Jeffords (1981) in een zeer specifieke setting, namelijk een parlement, leverde een volledig onverwacht resultaat op: parlementairen met een lagere status raakten collega's met een hogere status *meer* aan dan omgekeerd. De auteurs geven hier geen verklaring voor, maar de studie geeft wel aan dat de context waarin de interactie plaatsvindt, een bijzonder belangrijke factor is in het bepalen van het (non-verbale) communicatieve gedrag. Leeftijd als statusindicator lijkt de hypothese van Henley doorgaans wel steun te verlenen: ouderen raken jongeren meer aan dan omgekeerd. Maar het is hier zeer goed mogelijk dat jongeren oudere mensen gewoon niet aantrekkelijk vinden, en ze dus ook niet graag aanraken.

We kunnen dus stellen dat mensen met een hogere status inderdaad meer aanrakingen initiëren naar mensen met een lagere status, maar enkel onder welbepaalde omstandigheden. Omdat hier vooral rond sekse als statusindicator onderzoek is gebeurd, is vrij duidelijk onder welke voorwaarden aanraking macht (of status) kan connoteren in de man-vrouw relatie. Maar voor andere statusindicatoren is verder onderzoek nog onontbeerlijk. In elk geval is de hele context waarin de aanraking gebeurt - de bedoeling van de interactie, en de plaats ervan - bijzonder belangrijk.

DE INVLOED VAN EEN AANRAKING OP DE STATUS VAN DE INTERACTANTEN

Als de macropolitieke machtsverhoudingen in de samenleving worden ondersteund door non-verbale communicatie, en o.a. door aanraking, moeten bepaalde aanrakingen ervoor kunnen zorgen dat de machtige machtig blijft: zijn macht (of status) moet door zijn aanrakingen versterkt, of op zijn minst bevestigd worden.

In een studie van Summerhayes en Suchner (1978) moesten de respondenten de status van de interagerende personen op foto's beoordelen. De personen op de foto's waren telkens een man en een vrouw; ze werden zo afgebeeld dat het (door leeftijd en kledij) duidelijk was dat één van beiden van hogere status was, of dat beiden een gelijke status hadden. Algemeen werden mannen als dominanter dan vrouwen, en aanrakers als dominanter dan aange- raakten beoordeeld. Aanraking bleek geen statusverschil te veroorzaken: bij personen met gelijke status had een niet-wederkerige aanraking geen effect op de beoordeling van de status. Dit effect bleek echter wél te bestaan, als er al een duidelijk initieel statusverschil aanwezig was: de status van de (man- nelijke of vrouwelijke) ontvanger vermindert als gevolg van de aanraking door de persoon met de hogere of lagere status. Mannen kunnen aanraking van vrouwen dus gebruiken om hun machtspositie in de maatschappij te behouden en te verstevigen. Aanraking *herinnert* dan aan het bestaande statusverschil, zonder op zichzelf een statusverschil te creëren. Maar ook personen met een lagere status (vrouwen tegenover mannen bijvoorbeeld) kunnen aanraking gebruiken om de positie van de persoon met een hogere status te ondermijnen, en aldus het statusverschil kleiner te maken.

Een gelijkaardige studie van Major en Heslin (1982) vond dat de aanraking zelf in staat was om een statusverschil te *veroorzaken*, niet alleen omdat de aanraking de status van de aangeraakte verlaagt, maar ook omdat de status van de aanraker verhoogt. Maar het onderzoek van Summerhayes en Such- ner is o.i. wellicht relevanter, omdat de interactanten daarin op foto's worden afgebeeld, terwijl bij Major en Heslin dia's met hoog zwart/wit-contrast wer- den gebruikt, waarop weinig details te zien waren. Daardoor kwam de aan- dacht wellicht te sterk op de aanrakingsactie zelf te liggen; in een werkelijke interactiesituatie zijn zeer veel externe stimuli aanwezig die ook om aan- dacht vragen. Waarschijnlijk kunnen we besluiten dat aanraking aan een bestaand statusverschil *herinnert* en het ook kan versterken, maar dat een aanraking normaal niet in staat is om zelf een statusverschil te creëren.

Meerdere auteurs wijzen er ook op dat de persoon met de lagere status aan- raking strategisch kan gebruiken om het statusverschil met de ander te ver- kleinen.

Nu is dit niet altijd makkelijk: als het initiële statusverschil te groot is, d.w.z. als de persoon met de hogere status zeer zeker is van zijn positie, is de aan- raking niet bij machte iets aan de situatie te veranderen. Mannelijke klanten die door een dienster in een restaurant werden aangeraakt, reageerden niet negatief op deze aanraking, omdat hun positie in dit geval veilig leek.

Rolverwachtingen spelen dus een grote rol in het evalueren van een aanra- king. Voor vrouwen is het meestal moeilijk om door aanraking het statusver-

schil met mannen te verkleinen. Van vrouwen wordt doorgaans, en dat geldt vaak ook voor aanraking, een passieve rol verwacht, waardoor hun aanrakingen (in een niet-intieme context) door mannen makkelijk negatief worden beoordeeld, genegeerd, of zelfs als seksueel geïnterpreteerd. In wezen bevestigt dit opnieuw de hypothese van Henley dat vooral mannen het voorrecht hebben om aanraking te initiëren. Het is wel mogelijk dat vrouwen een ander, en misschien even effectief repertoire van dominante gedragingen hebben dan mannen; dit is echter nauwelijks onderzocht.

DE CONNOTATIE VAN MACHT DOOR AANRAKING

Over de precieze machts- en statusbetekenissen van aanraking is niet veel onderzoek gebeurd. De connotatie van allerlei vormen van nabijheid is veel uitgebreider bestudeerd. Bovendien wordt nauwelijks rekening gehouden met de - nochtans bijzonder belangrijke - invloed van de context waarin de interactie zich afspeelt. Van het opstellen van een soort vocabularium, met onderscheiden betekenissen voor onderscheiden aanrakingen, is o.i. dan ook geen sprake. Zowat alle aanrakingen zijn op zich betekenisloos, en krijgen alleen zin binnen een bepaalde context. Een kloppje op de schouder kan erg paternalistisch zijn, maar ook troost of steun communiceren. Meestal zal de betekenis ervan duidelijk zijn, als we ook weten in welke context de aanraking gebeurt, wie de interactanten zijn en welke relatie ze hebben.

De meest dominante vormen van aanraking blijken het aanraken van de arm en het gezicht te zijn, net als het leggen van de arm rond de schouder en rond de heup (Burgoon, 1991). Andere vormen van aanraking wijzen integendeel op de afwezigheid van statusverschillen: de handdruk, dat is de enige aanraking die frequent tussen vreemden gebeurt, wijst doorgaans op wederzijds respect, en maakt op die manier eventuele statusverschillen onbelangrijk. Maar soms kan diezelfde handdruk ook een soort krachtmeting zijn, waardoor statusverschillen juist zeer expliciet duidelijk worden gemaakt. Jongeren die, zij het in een speelse context, elkaar zo hard mogelijk de hand drukken, proberen daardoor hun sociale positie in de groep (hun status dus) te versterken.

Het is dus duidelijk dat de vorm van een aanraking nooit zonder meer op een bepaalde betekenis wijst. Bovendien kan één enkele aanraking ook tegelijk dominantie én nabijheid uitdrukken. Personen die iemand op de schouder aanraken, worden als dominantier en assertiever gezien dan personen die in dezelfde situatie geen aanraking gebruiken, maar ze worden tegelijk ook als warmer en meer expressief beoordeeld (Major en Heslin, 1982). Een (niet-wederkerige) aanraking brengt dus tegelijk meerdere boodschappen over.

Omdat aanrakingen bijna altijd meerdere betekenissen hebben, en omdat elke relatie steeds zowel dominantie als nabijheid in zich draagt, hebben bepaalde 'affectieve' aanrakingen ook een secundaire en latente betekenis die op dominantie wijst. Een man die zijn hand op de schouder van zijn vriendin legt terwijl ze op straat wandelen, maakt een aanraking die ongetwijfeld affectief is. Maar meerdere auteurs wijzen op het mannelijke (en dus dominante) karakter van die aanraking: vrouwen gebruiken deze zgn. *hand-on-shoulder* zeer zelden, zeker niet tegenover mannen. Een dergelijke asymmetrische aanraking zou, ondanks haar affectiviteit, ook de dominantie van de man connoteren. Goffman (1972:227) meent dat de symmetrische *hand-in-hand* daarentegen de gelijkheid in de relatie toont, en algemener ook de gelijkheid tussen de seksen. Mogelijk geldt de hypothese van Henley dus ook in meer intieme relaties (i.t.t. de hoger vermelde visie van Major et al., 1990), maar dan op een veel latenter niveau.

SLOTOPMERKINGEN

Nancy Henley's *Body Politics* impliceerde dat de machtige de minder machtige meer aanraakt dan omgekeerd, en dat die aanraking zijn macht bevestigt of versterkt. Deze veronderstellingen zijn zeker waardevol, maar blijken alleen onder bepaalde omstandigheden te kloppen. Alle elementen uit de interactiesituatie, gaande van de setting en de doelstelling van de interactie, tot de kenmerken van de interactanten en hun relatie, hebben een beslissende invloed op het interactiegedrag en de betekenis die eraan gegeven wordt, en bijgevolg ook op de mechanismen die Henley in interactiesituaties veronderstelt. Verder kunnen bij de ideeën van Henley een aantal vragen gesteld worden die eerder methodologisch van aard zijn. Zo is het strikt genomen niet mogelijk om een causale relatie tussen de gedragingen op micro- en macropolitiek niveau aan te tonen. Wordt de maatschappelijke machtsstructuur echt bevestigd door non-verbale gedragspatronen? Hoezeer de observaties van het non-verbale gedrag de theorie ook mogen ondersteunen, de overgang naar de implicaties op maatschappelijk gebied blijft moeilijk te maken. De grote kloof tussen deze twee niveaus maakt de theorie in feite zeer gewaagd. Toch lijkt Henley's visie ons waardevol als onderdeel van een multicausale benadering van de band tussen (maatschappelijke) macht en non-verbaal gedrag. Het onderzoek rond aanraking heeft, ook op andere vlakken dan de machtsimplicaties, aangetoond dat aanrakingen vaak niet zo futiel zijn als ze lijken, en wel degelijk een invloed uitoefenen op het gedrag en de attitudes van mensen. Waarmee meteen de relevantie van wetenschappelijk onderzoek naar zogenaamd 'banale' fenomenen als non-verbale communicatie duidelijk wordt.

(*) Dit artikel is gebaseerd op zijn eindverhandeling *Aanrakingsgedrag als nonverbaal communicatiekanaal. Een literatuurstudie*. Fac. Soc. Wet., Dep. Comm. Wet., K.U. Leuven, juli 1995, 108 blz. Promotor: Prof. Dr. L. Van Poecke.

NOTEN

- 1 In dit artikel laten we de zgn. 'instrumentele' of 'functionele' aanraking, die alleen dient om een bepaalde taak te vergemakkelijken, buiten beschouwing, omdat de ander hier eigenlijk als object, en niet als persoon wordt behandeld. De aanrakingen door een arts zijn louter 'instrumenteel': ze zijn irrelevant voor de relatie tussen arts en patiënt, en dienen alleen om het onderzoek van de arts te vergemakkelijken. De meeste aanrakingen zeggen wel iets over de interpersonele relatie, en noemen we 'expressief'.
- 2 Niet alleen aanraking, maar ook vele andere non-verbale communicatiekanalen werden door Henley op hun machtsimplicaties getoetst. Nochtans wordt haar naam doorgaans met de studie van aanrakingsgedrag verbonden, vooral omdat haar observationele pioniersstudie uit 1973 enkel over aanraking ging.
- 3 Dit heeft tot gevolg gehad dat ook later onderzoek rond aanraking zich overwegend met sekse en status ingelaten heeft, hoewel sekse eigenlijk geen algemeen aanvaarde statusindicator is.

LITERATUURLIJST

- Burgoon, J. (1991) 'Relational Message Interpretations of Touch, Conversational Distance and Posture', *Journal of Nonverbal Behavior*, 15 (4): 233-259.
- Ellyson, S. & Dovidio, J. (1985) 'Power, Dominance, and Nonverbal Behavior: Basic Concepts and Issues', in S. Ellyson & J. Dovidio (eds.) *Power, Dominance, and Nonverbal Behavior*. New York: Springer.
- Goffman, E. (1967) *Interaction Ritual. Essays on Face-to-Face Behavior*. Garden City: Doubleday.
- Goffman, E. (1972) *Relations in Public*. New York: Harper and Row.
- Goldstein, A. & Jeffords, J. (1981) 'Status and Touching Behavior', *Bulletin of the Psychonomic Society*, 17 (2): 79-81.
- Henley, N. (1973) 'Status and Sex: Some Touching Observations', *Bulletin of the Psychonomic Society*, 2 (2): 91-93.
- Henley, N. (1986) *Body Politics. Power, Sex, and Nonverbal Communication*. New York: Simon and Schuster.
- Major, B. & Heslin, R. (1982) 'Perceptions of Cross-Sex and Same-Sex Nonreciprocal Touch: It Is Better to Give than to Receive', *Journal of Nonverbal Behavior*, 6 (3): 148-162.
- Major, B., Schmidlin, A. & Williams, L. (1990) 'Gender Patterns in Social Touch: The Impact of Setting and Age', *Journal of Personality and Social Psychology*, 58 (4): 634-643.
- Mehrabian, A. (1971) *Silent Messages*. Belmont: Wadsworth.
- Summerhayes, D. & Suchner, R. (1978) 'Power Implications of Touch in Male - Female Relationships', *Sex Roles*, 4 (1): 103-110.